

Individanpassad undervisning

– Vilka arbetssätt använder lärare i sin undervisning?

Lana Elyas
Natasha Hanna

Examensarbete inom kunskapsområdet
pedagogik på grundnivå

Termin: VT År: 2013

Handledare: Margaret Obondo

Examinator: Anette Sandberg

Examensarbete på
grundnivå
15 högskolepoäng

SAMMANFATTNING

Lana Elyas
Natasha Hanna

Individanpassad undervisning
– Vilka arbetssätt använder lärare i sin undervisning?

Årtal: 2013

Antal sidor: 33

Syftet med studien var att undersöka hur individanpassad undervisning fungerar i verkligheten i lågstadiet. Hur lärare tillämpar sin undervisning med hänsyn till elevers olika förutsättningar och behov och hur lärarna beskriver att de arbetar utifrån individanpassning efter den enskilda individen. Studien grundades på den kvalitativa metoden i form av observationer och semistrukturerade intervjuer med åtta verksamma lärare i två olika skolor. Resultatet visade att samtliga lärare ansåg att det är viktigt att individanpassa undervisningen efter elevers olikheter, de tyckte även att det är svårt att individanpassa till 100 % på grund av tidsbrist och för stora elevgrupper. Observationerna visade att lärarna varierade undervisningen och lade mer fokus på de elever som hade svårt att uppnå målen. Minoriteten av lärarna anpassade sin undervisning i större omfattning än de resterande lärarna. Studien slutsats är att lärarna har för många elever och för lite tid för varje elev att kunna individanpassa på det sättet som de önskar sig att kunna göra.

Nyckelord: Individanpassad undervisning, individualisering, lärstilar

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Syfte	5
1.2 Forskningsfrågor	5
1.3 Begreppsdefinitioner	5
2. Litteraturgenomgång.....	6
2.1 Bakgrundslitteratur:	6
2.1.1 Läroplan	6
2.1.2 Individanpassad undervisnings olika betydelser	6
2.1.3 Inlärningsstilar	8
2.3 Sammanfattning	9
3. Metod	9
3.1 Datainsamlingsmetoder	9
3.2 Urval	10
3.2.1 Skola 1	11
3.2.2 Skola 2	11
3.3 Databearbetning och analysmetoder	11
3.4 Etiska ställningstaganden.....	12
4. Resultat	12
4.1 Observationsresultat.....	13
4.1.1 Lärare 1A och 2A	13
4.1.2 Lärare 1B och 2B.....	14
4.1.3 Lärare 1C och 2C.....	15
4.1.4 Lärare 1D och 2D	17
4.2 Intervjuresultat	18
4.2.1 Lärarnas syn på vad begreppet individanpassad undervisning innebär	18
4.2.2 Så kan individanpassad undervisning gå till.....	19
4.2.3 Avvikande syn på individanpassad undervisning	22
4.2.4 Sammanfattning	23
5. Resultatanalys och Diskussion	23
5.1 Metoddiskussion	23
5.2 Resultatanalys och resultatdiskussion.....	24
5.3 Slutsatser.....	26
5.4 Nya forskningsfrågor.....	27

5.5 Pedagogisk relevans.....	27
Referenslista.....	28

Bilaga 1: *Missivbrev*

Bilaga 2: *Brev till föräldrar*

Bilaga 3: *Intervjufrågor*

Bilaga 4: *Loggbok*

Bilaga 5: *Arbetets fördelning*

1. Inledning

Under tre och ett halvt år av vår lärarutbildning, har vi lärt oss att alla elever är olika och lär sig på olika sätt. Intresset för individanpassad undervisning väcktes hos oss redan under lärarprogrammet och i den verksamhetsförlagda utbildningen. Intresset var genom gruppdiskussioner kring individanpassad undervisning med andra lärarstuderande på högskolan, högskolelärare och lärare på VFU-platsen. Lärarna på lärarutbildningen har talat mycket om att undervisningen ska anpassas till varje elevs enskilda förutsättningar och behov med hänsyn till kurslitteraturen och läroplaner. Individanpassad undervisning handlar inte enbart om att en del elever inte klarar av en viss uppgift, utan också om att olika elever tar till sig kunskap på olika sätt. Vi är intresserade av hur lärare i sin planering individanpassar undervisningen efter varje elevs behov. Enligt Stensmo (2008) varierar elever i intelligens, vilket betyder att deras förmåga att ta till sig färdigheter och kunskaper är olika. Individualisering innebär anpassning av undervisningen, där läraren ska se till varje enskild elevs intressen, behov och förutsättningar, vilket även tydliggörs i den nya Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (2011):

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. (Lgr11, 2011, s 8)

Vi har funderingar om det stämmer överens med verkligheten, därför vill vi ta reda på hur individanpassad undervisning ser ut i två olika skolor. Litteraturstudie, intervjuer och observationer hjälper oss att undersöka lärarnas arbetssätt i sin undervisning. Intervjuer hjälper oss att få en bild av lärarnas syn på individanpassad undervisning och observationer ger oss en bättre förståelse av vad lärarna gör i sin undervisning.

1.1 Syfte

Syftet med arbetet är att ta reda på och få förståelse för hur några lärare arbetar med individanpassad undervisning i klassrummet.

1.2 Forskningsfrågor

- Hur resonerar och tänker några lärare kring begreppet individanpassad undervisning?
- Hur arbetar lärarna med hänsyn till olika lärstilar i sin undervisning?
- Hur utformar lärarna sin undervisning för att den ska bli individanpassad?

1.3 Begreppsdefinitioner

Denna studie grundar sig på följande centrala begrepp: individanpassad undervisning, individualisering och lärstilar.

Stensmo (2008) anser att individanpassad undervisning är en variation av undervisningens individuella tid som en elev behöver arbeta med en uppgift för att uppnå ett mål. Individuellt innehåll, som innebär att eleven har olika behov och intressen och behöver arbeta med uppgifter med olika innehåll, för att öka motivationen. Individuellt arbetssätt betyder att elever är olika och lär sig på olika

sätt, eftersom vissa elever lär sig bäst genom att höra (auditivt), andra genom att se (visuellt) och en annan del genom att göra (kinestetiskt).

I Lgr11 (Utbildningsdepartementet, 2011) ska undervisningen vara individualiserad och anpassas till elevers behov och förutsättningar. Lindkvist (2003) hävdar att individualisering är ett medel att nå kunskaper. Individualisering uppträder ofta genom att eleverna får den tid de behöver för att kunna nå målet, att eleverna väljer innehåll efter intresse och att undervisningen utgår från elevers olika sätt att lära.

Begreppet lärostil handlar om att alla elever har sitt individuella sätt att lära sig. Lärostilar är de faktorer som tillsammans avgör hur en elev lär sig svår och ny information (Boström, 1998). Boström och Svantesson (2007) tar upp de olika inlärningsstilarna, den Visuella (att se), den Auditiva (att lyssna) och den Kinestetiska (att göra).

2. Litteraturgenomgång

Arbetet inleddes med att vi läste den obligatoriska litteraturen i kursen, för att få en ökad förståelse av hur vi kan gå tillväga för att börja skriva och val av metoder. Redan från början ville vi studera individanpassad undervisning, men för att få mer inspiration började vi med att söka i olika databaser som DiVA, ERIC, Google scholar och LIBRIS. Där fann vi tidigare forskning och avhandlingar som gav oss en bättre förståelse av ämnet. Vi sökte efter ord som handlade om individualisering, individanpassad undervisning, lärarens arbetssätt, lärostilar och vi sökte på första källor på engelska med sökord individualization, individualization of education och individual*. Syftet med dessa sökningar var att inte vara begränsat och för att få flera studier om vårt forskningsområde. Den relevanta litteraturen kommer att presenteras nedan, där fokus ligger på tidigare forskning, läroplanen och litteratur.

2.1 Bakgrundslitteratur:

2.1.1 Läroplan

I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (2011) står det att lärarens uppgift är att ta hänsyn till elevernas förutsättningar, behov, tänkande och erfarenheter, vilket innebär en likvärdig utbildning för alla. Vidare framgår det att undervisningen ska gynna elevernas kunskapsutveckling och lärande med hänsyn till elevernas olika erfarenheter, kunskaper, bakgrund och språk. Tydligt står det att "Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet" (Lgr11, 2011, s 8). En harmonisk utveckling sker genom att eleverna prövar och utvecklar olika uttrycksformer, där alla får möjlighet att utforska och gestalta olika erfarenheter och kunskaper i skolans verksamhet.

2.1.2 Individanpassad undervisnings olika betydelser

Vi har tagit del av Lindkvists (2003) studie som grundar sig på individualiseringsaspekter och handlar om hur individualisering kommer till uttryck i olika skolverksamheter. Studien har genomförts med fyra olika lågstadielärare som arbetar i fyra olika skolor. Syftet med undersökningen var att ta reda på vad begreppet individualisering egentligen innebär, hur läraren gör när han/hon individualiserar undervisningen och vilken idén är med individualisering. Lindkvist har utgått från en kvalitativ studie där hon har använt sig av intervjuer och

observationer som datainsamlingsmetod, för att kunna få en fördjupad bild samt lyfta fram och identifiera olika aspekter av individualisering. Resultatet av Lindkvist studie visar att det är viktigt att utgå från var eleven befinner sig utvecklingsmässigt och att utveckla varje elev utifrån dennes intresse, erfarenheter och förmåga.

Vi har även utgått från Vintereks (2006) forskning som handlar om hur begreppet individualisering tillämpas i ett skolsammanhang. Författaren utgår från en fenomenologisk ansats i sin studie, där hon menar att fenomenologin riktar uppmärksamheten mot både objekten och subjekten i ämnet som studeras. Syftet med forskningen var att summera, integrera och samla kunskap om individualisering i ett skolsammanhang och på så sätt skapa en ny kunskap kring begreppet. Ytterligare ett syfte var att ta reda på hur en individualiserad undervisning kom till uttryck i den pedagogiska praktiken och även vilka föreställningar om hur undervisningen skulle anpassas efter elevens förutsättningar och behov. Ett av resultaten som Vinterek kommit fram till är att individualisering kan på ett visst sätt missgynna en del elever, medan det kan gynna andra elever beroende på elevernas behov. Undersökningen har även visat att innehållet och utformningen är en viktig aspekt i elevernas kunskapsutveckling.

Vinterek (2006) menar att individualisering av olika slag förekommer och det kan gälla varierande saker såväl omfång, material, nivå, innehåll och metod. Individualisering rör även anpassning och val av lärmiljö. Individualiserad undervisning gäller en eller flera av dessa ovan nämnda aspekter och i olika utsträckning. Författaren påpekar vidare att individualisering handlar om individens behov av tillfredsställelse och kunskap. Individualisering kan även beröra elevernas möjligheter till fortsatta arbete och utbildning i ett framtidsperspektiv. Elevernas behov kan handla om att utveckla intressen, förmågor och kunskap som kan vara berikande och givande ur olika synpunkter.

Begreppet individualisering handlar om att utgå från elevernas intressen och perspektiv. Individualisering är ett medel att nå kunskap och betonar att individualisering förekommer i olika former som att eleverna får olika lång tid på sig att uppnå ett visst mål och att eleverna får välja innehåll efter intresse (Lindkvist, 2003).

Vinterek (2006) uppmärksammar att undervisningen ska anpassas till elevernas behov och förutsättningar. Individualisering kan också betyda de förutsättningar elevens sociala situation ger, ta hänsyn till individuella kunskapsläget och elevens tidigare erfarenheter. Även Stensmo (2008) skriver att elever i ett klassrum varierar beträffande behov och erfarenheter. Vinterek (2006) anger vidare att elevers behov alltid är behov av något speciellt och att man kan välja att möta elevernas olika behov genom att modifiera olika faktorer i ett undervisningssammanhang. Genom att anpassa innehållet i undervisningen, exempelvis att anpassa tiden för att lära ett visst stoff och finna sådant som intresserar elever, kommer olika sätt av individualisering i fråga.

Eleverna i en klass kan jobba med samma arbetsområde eller ämne men inte nödvändigtvis med liknande aktiviteter. Eleverna ska utmanas genom olika typer av frågeställningar, som hjälper dem att utveckla sina tankar, och så småningom blir eleverna medvetna om sitt eget lärande (Sandell, 2004).

Maltén (2003) uppmärksammar att det är viktigt som lärare att utgå utifrån de erfarenheter som varje elev har med sig när han/hon kommer till skolan. Det gäller

att stödja elevens utveckling genom att stimulera honom/henne till ett aktivt kunskapssökande. Maltén lyfter upp att likvärdigheten inte ska tolkas som att alla individer ska vara lika, utan de skall få likvärdiga möjligheter att jobba utifrån egna behov och förutsättningar. Det är angeläget att känna till var eleven befinner sig i sin utveckling och starta med det som han/hon kan.

Lindkvist (2003) såsom Vinterek (2006) skriver om olika typer av individualisering. Hastighetsindividualisering innebär att tiden anpassas efter hur snabbt eleverna lär sig. Nivåindividualisering handlar om att möta elevernas olika grad av skicklighet och färdighet inom ett ämnesområde. Innehållsindividualisering innebär att eleverna får arbeta med innehåll som är anpassad till deras nivå.

2.1.3 Inlärningsstilar

Boström och Svantesson (2007) definierar begreppet lärstil som hur en elev kan processa, koncentrera sig och bearbeta svårt och nytt material. Författarna anser att det är angeläget att både elever och lärare ska vara medvetna om elevens lärstil, för att kunna finna de metoder som passar lärandesituationen. Det handlar om att först identifiera individens starka sidor och ta vara på dem, innan man utvecklar och identifierar de svaga sidorna av individens inlärningsprocesser. Även Sandell (2004) uppmärksammar att det är angeläget att eleverna får arbeta med uppgifter som stimulerar olika intelligenser. Hon skriver vidare att det är viktigt att läraren ska vara medveten om att alla elever är olika och lär sig på olika sätt.

Enligt Stensmo (2008) lär sig elever på olika sätt och varierar i lärstil, vilket betyder att vissa elever lär sig bäst genom att läsa, en del genom att göra och känna och andra genom att lyssna. Elever som lär sig bäst genom att läsa texter och titta på bilder har den visuella lärstilen. Elever som lär sig bäst genom att röra sig, ta på saker, vara delaktiga, uppleva eller experimentera har den kinestetiska lärstilen. Andra elever som lär sig genom att lyssna på musik, ljud, samtal eller föreläsningar har den auditiva lärstilen. Även Boström (2004) skriver att en elev kan lära sig bäst genom upplevelser och experiment, en annan lär sig bäst genom synen medan en annan kan lära sig via hörsel. Boström anger att syftet med de olika lärstilarna är att utgå från elevens starka sidor och anpassa arbetsmetoderna därefter. Bolander och Boström (2008) skriver att det centrala med att använda sig av lärstilar är att skapa insikt, glädje och lust hos eleven.

Boström (2004) hänvisar till Dunn och Dunn (1999) att det är angeläget för läraren att förstå vad som antagligen får eleverna att minnas och koncentrera sig bättre. Varje elev lär sig bäst genom en viss lärstil, vilket innebär att det inte finns en arbetsmetod som passar alla. Olika faktorer kan vara viktiga, men det är de starkaste sinnen som står i fokus.

Elever är och fortsätter att vara motiverade när de själva anser att det som de sysslar med är intressant. Eleven måste få möjlighet att få vara med om många olika upplevelser och erfarenheter och uppmuntra eleven till att arbeta med det som han/hon tycker är intressant (Dunn, Dunn & Treffinger 1995). Boström och Wallenberg (1997) menar att arbetsglädje och motivation skapas när eleverna får vara med och påverka. Boström och Wallenberg (1997) och Boström (1998) skriver också att fördelen med att läraren låter eleven välja den väg som han/hon vill redovisa på och lära in och som passar eleven bäst, medför att eleven ökar sitt självförtroende, motivationen och därmed färdigheter och kunskaper.

2.3 Sammanfattning

I Lgr11 (Utbildningsdepartementet, 2011) står det att läraren ska ta hänsyn till elevernas behov och förutsättningar. Stensmo (2008) uppmärksammar att individanpassad undervisning innebär att anpassa undervisningen efter varje enskild elev. Maltén (2003) skriver att läraren ska vara flexibel och lyhörd i sin handledning av elever och grupper och anpassa sitt val av inlärningsstilar. Boström (1998) anger att genom att utgå från elevernas inlärningsstilar sker lärandet på elevens starka sidor och på så sätt byggs en god uppfattning till lärandet. Linkvist (2003) och Vinterek (2006) framhäver i sin studie att individualisering kan förekomma i form av att eleverna behöver olika lång tid på sig för att uppnå ett mål. Elever är olika och därmed ska undervisningsinnehållet anpassas efter elevens behov och nivå. Dessutom ska undervisningen variera utifrån elevernas olika sätt att lära.

3. Metod

Studien följer den kvalitativa metoden för att kunna få djupgående information och bättre bild av vad en individanpassad undervisning innebär för lärarna. Bjørndal (2005) belyser att den kvalitativa metoden hjälper till att få en djupare förståelse av verkligheten. Huvuduppgiften för den kvalitativa synsättet är att förstå och tolka de resultat som kommer fram, inte att förutse, förklara och generalisera. Denscombe (2009) påpekar att den kvalitativa metoden grundar på att omvandla det som rapporteras, observeras eller registreras till data som skrivna ord och inte som siffror.

Denna kvalitativa studie grundar sig på två olika metoder: intervjuer och observationer. Vi håller med Denscombe (2009) om att intervjuer hjälper oss att förstå lärarnas syn på individanpassad undervisning. Intervjuform är en lämplig metod som ger en insikt i människors uppfattningar, känslor, åsikter och erfarenheter. Med hjälp av observationerna får vi en ökad förståelse av hur lärarna arbetar i undervisningen. Stukát (2011) hävdar att fördelen med observationsmetoden är lätt och konkret att förstå, vilket gör att man får ett bra underlag för en fortsatt tolkning och resonemang.

Anledningen till att vi har valt att kombinera intervjuer med observationer, är att de kompletterar varandra och ger en helhetsbild av lärarens arbetssätt. Kombinationen hjälper oss att få en bättre uppfattning och bredare underlag till vår studie. Denscombe (2009) och Stukát (2011) belyser att triangulering betyder att man betraktar saker ur olika perspektiv. Det kan innebära att man använder olika forskare och metoder i ett och samma arbete. Denscombe skriver att syftet med triangulering är att forskaren kan få en helhets bild och en djupare förståelse när man vill se saker ur olika positioner. Även Bjørndal (2005) noterar att fördelen med att komplettera intervjuer med observationer, är att de tillsammans ger en möjlighet att se alla viktiga detaljer och få en insikt av informantens perspektiv.

3.1 Datainsamlingsmetoder

Vi har valt att intervjua och observera åtta lärare i två olika skolor. De utvalda lärarna är från olika årskurser: sex av dem är klasslärare från ett till tre och två av dem är förskolelärare i förskoleklass. Syftet med intervjuerna är att kunna förstå hur de olika lärarna tänker och planerar sin undervisning utifrån individanpassad undervisning. Intervjumetoden hjälper oss att förstå lärarens syn på individanpassad undervisning

genom att föra en diskussion med de intervjuade. Bjørndal (2005) anser att samtalet är det bästa sättet att ta del av andra individers upplevelser och tankar.

Under intervjutillfällena har vi använt oss av bandspelare, för att det underlättar för oss att väcka samtalet till liv av vad informanterna säger. Denscombe (2009) påpekar att ljudinspelning är en verklig tillgång som väcker samtalet till liv och ger även en möjlighet att gå tillbaka efteråt och analysera samtalet när utskriftsarbetet sker. Vi har utgått från sex öppna intervjufrågor, där lärarna har fått möjlighet att berätta om sitt arbetssätt i undervisningen. Lärarna har fått styra intervjun genom att de har fått möjligheter till att ge exempel och berätta om sina åsikter, arbetssätt, erfarenheter, och upplevelser. Studien grundar sig på denna intervjuform för att den baseras på öppna frågor och ger en djupgående information som en strukturerad intervjuform inte ger. Denscombe noterar att i semistrukturerade intervjuer avser intervjuerna att vara flexibla när det gäller ordningsföljden i ett ämne, vilket innebär att låta respondenterna ha möjlighet att utveckla sina tankar, idéer och tala mer detaljerat om det ämne som intervjuaren behandlar. Svaren är öppna i semistrukturerade intervjuer, därför ligger betoningen på att respondenterna utvecklar sina synpunkter. Nackdelen med intervjun är att transkribering kräver mycket tid och arbete, vilket även Bjørndal (2005) och Stukát (2011) betonar. Då är det viktigt att transkribera det som är det mest viktiga om tiden är otillräcklig.

Observationer ger oss nya perspektiv av lärarens arbetssätt och vi får bättre grund för vår intervju. Bjørndal (2005) skriver att när vi observerar, använder vi oss av olika sinnen, vi känner och hör. Nackdelen med observationsundersökningen är att den är tidsödande och kräver en noggrant genomtänkt metodik. När vi har observerat, har vi fokuserat på individuell tid, individuellt innehåll och individuellt arbetssätt. Vi har använt oss av loggbok (se bilaga 4), där vi har skrivit ner händelser och reflektioner som har uppstått efter varje observationstillfälle. Bjørndal (2005) skriver att loggboken är en metod som hjälper observanter att skriva ner sina reflektioner direkt efter en avslutad arbetsvecka eller arbetsdag. Syftet med loggboken är det minst tidskrävande och det enklaste sätt att skriva reflektionen, som är ett stöd för att få en djupare förståelse för det som har skett.

3.2 Urval

Datinsamlingsmetoden utfördes på två olika skolor som ligger i samma kommun. Vi benämner skolorna som skola 1 som är från F-9 och skola 2 som är F-6. Skola 1 arbetar med ett tryggt arbetsklimat, som präglas av goda relationer mellan elever och lärare, och skola 2 arbetar för att skapa en trygg miljö för elevernas sociala kompetens. Intervjuerna och observationerna utfördes på våra partnerskolor från den verksamhetsförlagda utbildningen. Anledning till att vi har valt lärarna på partnerskolan, är att de kan vara lättillgängliga och kan ge oss den hjälp och underlag till vår studie som behövs. Även Denscombe (2009) pekar på vikten av att välja lärare som är lättillgängliga, då man vinner tid när man ska undersöka någonting.

Lärarna som studien grundar sig på har jobbat olika lång tid på skolorna. Den som har jobbat längst har 30 års arbetserfarenhet, medan den som har jobbat minst har 2 års erfarenhet. Studien genomfördes i båda skolorna där fyra lärare från varje skola har observerats och därefter intervjuats. I vår studie har vi valt att anonymisera både lärarna och skolorna genom att kalla de för lärare1 som jobbar i skola 1 och lärare 2 som jobbar i skola 2 osv.

3.2.1 Skola 1

Skolan ligger i anslutning till parkområde och skog med drygt 800 elever från F-9. Skolan lägger fokus på goda studieresultat, kunskap och ett tryggt arbetsklimat som präglas av goda relationer mellan elever och lärare. Skolgården är stor och utrustad med fotbollsplan, lekställningar och basketställningar. Eleverna har tillgång till fotbollar, basketbollar och hopprep. Det finns några grupprum som lärare kan använda vid behov.

I den här studien har fyra lärare på skolan deltagit i våra observationer och intervjuer, där vi benämner dem som Lärare 1A: förskoleklass, Lärare 1B: årskurs 1, Lärare 1C: årskurs 2 och Lärare 1D: årskurs 3.

3.2.2 Skola 2

Skolan ligger nära till grönområden, skog och parkområde med 450 elever från F-6. Skolan arbetar för att skapa en trygg miljö för elevernas sociala kompetens. Skolan strävar efter att ge eleverna ett lustfyllt lärande och därmed stärka deras självförtroende, motivation och självständigt tänkande i deras fortsatta studier mot goda kunskaper. Skolan har stora klassrum och vissa har tillgång till ett litet grupprum intill klassrummet. Varje korridor har ett extra klassrum som lärarna kan utnyttja vid behov. På skolgården finns det en stor fotbollsplan, basketställningar, rutschkana, klätterställe och gunga. Eleverna har också tillgång till bollar och hopprep under raster.

Även i denna skola har fyra lärare på skolan deltagit i våra observationer och intervjuer, där vi benämner dem som Lärare 2A: förskoleklass, Lärare 2B: årskurs 1, Lärare 2C: årskurs 2 och Lärare 2D: Internationell klass.

3.3 Databearbetning och analysmetoder

Vi har observerat lärarna och efter varje observationstillfälle, har vi intervjuat dem enskilt. Lärarna har informerats i förväg om vad studien handlar om och har för syfte, informanterna blev även informerade om att intervjun tar cirka 30 minuter och det visade sig att intervjuetiderna varierade mellan 15-30 minuter. Analysen genomfördes genom att tematisera och kategorisera de väsentliga delarna av resultatet (Denscombe, 2009). Observationerna analyserades enskilt, eftersom vi ansåg att det var svårt att analysera den andras observation, som man inte har upplevt. Sedan delade vi observationsresultatet i tre olika teman utifrån de reflektioner som vi fick fram från varje observationstillfället. Där kunde vi se att en del lärare hade alla tre teman i sin undervisning. Intervjuerna bearbetades först enskilt genom att vi lyssnade på bandspelaren och transkriberade det som var mest väsentligt för våra undersökningsfrågor på grund av tidsbrist. Därefter delade vi intervjuerna tillsammans i olika teman och sedan kategoriserade vi vissa teman i olika kategorier, för att underlätta vår analys. De teman och kategorier som vi kom fram i intervjuresultaten, var genom det material som vi fick fram från respondenterna. Med hjälp av diskussion och analys av de olika kategorierna under varje temarubrik, kunde vi få fram en bättre förståelse av vårt resultat. Tabellen nedan visar de olika teman och kategorier som vi har under resultatdelen:

Resultat		
	Tema	Kategorier
Observationsresultat	<ul style="list-style-type: none"> – Individuell tid – Individuellt innehåll – Individuellt arbetssätt 	
Intervjuresultat	<ul style="list-style-type: none"> – Lärarnas syn på vad begreppet individanpassad undervisning innebär 	
	<ul style="list-style-type: none"> – Så kan individanpassad undervisning gå till 	<ul style="list-style-type: none"> – Ämne – Hastighetsindividualisering – Innehållsindividualisering – Material – Inlärningsstilar
	<ul style="list-style-type: none"> – Avvikande syn på individanpassad undervisning 	<ul style="list-style-type: none"> – Brist på resurs/material – Tid

3.4 Etiska ställningstaganden

Utifrån Vetenskapsrådet (2011) grundar sig vår studie på fyra forskningsetiska krav:

Informationskravet: Innan observationer och intervjuer genomfördes har vi meddelat våra informanter om vår studie genom att skicka ett missivbrev (se bilaga 1) till handledaren på VFU platsen. I brevet framgår det tydligt vad vårt arbete handlar om och dess syfte. Vi har informerat att vi behöver observera och intervjua några lärare på lågstadiet. Deltagarna informerades om att det är frivilligt att delta i vår studie och att det är frivilligt att avbryta när de så önskar. Vi har även bett om tillstånd att få spela in intervjun och talat om att den tar cirka 30 minuter.

Samtyckeskravet: Deltagarna gav sitt samtycke skriftligt eller muntligt innan de deltog i observationer och intervjuer.

Konfidentialitetskravet: I missivbrevet framgick det tydligt att undersökningen kommer att vara konfidentiell, vilket innebär att namn på deltagarna och skolan inte kommer att nämnas i vår studie och utan vara anonyma. Vi har även meddelat lärarna att vi kommer anonymisera dem i vår studie genom att benämna dem för lärare 1A, 1B och så vidare.

Nyttjandekravet: Deltagarna blev informerade om att det insamlade materialet av observationerna och intervjuerna som vi får fram, kommer att bearbetas i studien och enbart ses av oss. Materialet kommer att tas bort efter genomförandet.

4. Resultat

Resultatpresentationen av observationer och intervju kommer att presenteras i två delar, en observationsdel och en intervjudel. Första delen är en presentation av

observationer och redogörelse för varje årskurs i både skolorna, det vill säga att årskurs 1 från skola 1 och skola 2 redovisas i samma grupp. Syftet med denna indelning är att tydliggöra varje undervisnings utformning. Andra delen är en intervjudel som behandlar rubriker om olika teman. I varje tema har vi jämfört och hittat likheter och skillnader mellan lärarna. Vi har tidigare nämnt i urvalsdelen att lärarna i skola 1 benämns som lärare- 1A, 1B, 1C och 1D och lärarna i skola 2 benämns som lärare- 2A, 2B, 2C och 2D.

4.1 Observationsresultat

Observationerna skedde före genomförandet av intervjuerna i båda skolorna. Varje observationstillfälle tog cirka 50-100 minuter. Vi kommer att redogöra för lärarens upplägg i undervisningen med fokus på lärarnas arbetssätt i en individanpassad undervisning. Vid observationerna använde vi oss av loggboken (se bilaga 4), där vi skrev händelser och reflektioner med hänsyn till lärarens *individuella tid*, *individuellt innehåll* och *individuellt arbetssättet*.

4.1.1 Lärare 1A och 2A

Läraren 1A inleder lektionen med att säga god morgon till alla elever. Läraren går igenom vad som eleverna ska göra under dagen och hon sätter upp olika bilder på tavlan istället för att skriva. Läraren berättar att ena halvan ska få jobba med NTA och den andra halvan ska jobba med matematik med en annan lärare.

Det är NTA-lektion och läraren delar upp eleverna i fyra olika grupper. Eleverna ska arbeta med fasta ämnen som de ska sortera efter färg och form. De får 20 olika fasta föremål så som: plasticsked, stålkula, knapp, tennisboll m.m. Innan eleverna får dessa föremål har läraren en genomgång på tavlan och hon har dessa 20 föremålen i form av bilder som hon sätter upp på tavlan. Läraren förklarar: "Ni kommer att få 20 fasta saker", hon räknar och visar på tavlan: "Ni får en stålkula, en knapp, en plasticsked [...]" Läraren frågar: "Är det någon som inte förstår?". Läraren delar ut föremålen till eleverna, där de först får sortera föremålen efter form och när eleverna är klara, går läraren till gruppen och tittar på vad eleverna har gjort. Läraren ställer olika frågor som: "Hur tänkte ni när ni sorterade dessa föremål?", "Var ni överens i gruppen?" och "Är det någon som inte håller med det ni kom fram till?" Eleverna har fått berätta om hur de har tänkt, när de sorterade dessa föremål efter form. Efter att läraren diskuterat med gruppen, ber hon eleverna att sortera en gång till, men denna gång efter färg. Eleverna får jobba vidare med samma föremål och nu ska de testa vilka föremål som kan staplas, vilka föremål som kan rullas och vilka föremål som går att blåsa iväg, det vill säga lätta eller tunga föremål. Läraren går till en annan grupp för att förklara uppgiften en gång till. Meningen med lektionen är att eleverna tillsammans ska lära sig att komma överens att sortera föremålen, samarbeta, diskutera och argumentera för hur de tänker. Lektionen avslutas när det är dags att äta lunch.

Egen reflektion

Individuell tid: Läraren går runt bland alla elever efter genomgången, sedan sätter hon sig igen med en grupp elever för att förklara uppgiften en gång till, eftersom de inte förstår riktigt hur de ska göra. *Individuell arbetssätt:* Läraren sätter upp bilder på tavlan så att de elever som inte kan läsa ska kunna gå tillbaka och titta på bilderna och se hur dagen kommer att se ut. Innan läraren delar ut de 20 föremålen har hon

föremålen i bildform och har satt upp dem på tavlan för att visa och gå igenom dem, för att det finns elever som behöver få instruktioner på flera olika sätt. Läraren ger instruktioner till eleverna genom att sätta upp bilder på tavlan och hon visar och berättar vad föremålen heter innan eleverna får dem. Under lektionen har eleverna fått se och känna på de konkreta föremålen, diskuterat och reflekterat med varandra.

Lärare 2A börjar lektionen med att samla eleverna i en stor ring. Först börjar eleverna sjunga en sång, som de brukar sjunga varje morgon på samlingen. Därefter går läraren igenom dagens datum och ställer olika frågor till en elev. Frågorna handlar om vilken dag, månad, år, årstid och namnsdag det är idag. Läraren ställer en fråga till eleverna och förklarar frågan på ett enkelt sätt: "Hur många är vi idag?", "Hur många saknas?" Och "Hur många är inte här idag?" Eleverna får tänka i huvudet först, räkna på fingrarna och sedan får de säga det talet som de har tänkt på. Sedan räknar läraren tillsammans med eleverna och visar med fingrarna hur många elever som är borta.

Det är en matematiklektion och läraren börjar först med en genomgång, där hon använder laborativt material såsom kanna med färgat vatten, fyra glas och en bricka. Uppgiften handlar om olika begrepp som: *lika mycket*, *lite mer*, *mycket mer*, *lite mindre* och *mycket mindre*. Läraren fyller ett glas med färgat vatten och sedan ställer hon en fråga till en elev i taget. Var och en får säga hur mycket varje glas ska rymma och svara på en fråga. Under genomgången sitter eleverna fint och lyssnar på vad läraren och de andra eleverna säger. Läraren uppmuntrar och ger beröm till sina elever. Efter genomgången går eleverna och hämtar sin bok och sätter sig på sin plats. Eleverna börjar rita och färglägga olika bilder i matematikboken som handlar om ovan nämnda begrepp. Läraren går runt bland eleverna och hjälper dem, medan de elever som klarar sig själva fortsätter jobba vidare i sina böcker. Lektionen slutar med att varje elev har fått välja att leka med någon, bygga lego, spela olika spel m.m.

Egen reflektion

Individuell tid: Läraren koncentrerar sig mest på de elever som har svårt och inte förstår vad uppgiften handlar om, där hon sitter med dem vid ett bord och förklarar begreppen och uppgiften på ett annat sätt. *Individuellt innehåll:* Läraren förklarar frågor på ett enkelt sätt, för att tre av eleverna som inte behärskar svenska så bra, ska kunna vara med och delta i diskussionen. *Individuellt arbetssätt:* Med hjälp av fingrarna räknar läraren de elever som är borta. På så sätt får de elever som har svårt att räkna direkt i huvudet, hjälp att räkna på ett konkret sätt. Med hjälp av olika lärstilar som läraren använder i sin undervisning, lär sig eleverna med olika sinnen om grundläggande begrepp i matematik, där de får se, diskutera, lyssna och rita till uppgiften.

4.1.2 Lärare 1B och 2B

Lärare 1B går genom dagens bokstavsljud "G". Läraren börjar med att skriva bokstaven på tavlan. Tillsammans lär eleverna sig hur bokstaven G låter och hur man skriver bokstaven. Läraren frågar "Hur skriver man bokstaven G?" Hon förklarar på tavlan att "g" hänger under linjen och "G" står på linjen. En fritidspedagog finns i klassen och hjälper läraren som går ut och klär ut sig, därefter kommer hon in till klassrummet och bär på en väska. Väskan innehåller olika föremål som börjar på bokstaven G. När pedagogen kommer in i klassrummet, presenterar hon sig själv och låtsas att hon kommer från en annan stad som börjar på bokstaven G. Sedan öppnar hon sin väska och börjar ta ut en sak i taget, hon frågar eleverna om vad det är för

något som hon tar upp. När läraren har tagit ut allt ur väskan och eleverna fått gissa på vad det är för föremål, blir det elevernas tur att komma på ett ord som börjar på bokstaven G. Därefter får eleverna titta i tio minuter på ett avsnitt från ett program på TV som handlar om bokstaven G. Efter genomgången får eleverna jobba i sina böcker, där läraren går runt och tittar om det är någon elev som behöver extra hjälp. De elever som är klara före andra får antingen rita eller göra annat jobb som de har kvar. Lektionen avslutas genom att alla samlas på sina platser, för det är dags att gå till rast.

Egen reflektion

Individuellt arbetssätt: Var och en av eleverna får ägna sig åt det sätt som de lär sig bäst på, till exempel de elever som har svårt för att lyssna på lärarens genomgång på tavlan, får chansen att se på TV. De har även fått se på, när en annan lärare klädde ut sig och visade olika konkreta föremål ur väskan.

Lärare 2B har en matematiklektion som handlar om tiokamrater. Under genomgången börjar läraren med att skriva tiokamrater på tavlan och förklarar skillnaden mellan tal och siffror. Hon säger att det finns tio siffror som är (0-9), men (10) är ett tal som består av två siffror som är 1 och 0. Med hjälp av laborativt material, "klossar", förklarar läraren hur tiokamrater är uppbyggda. Läraren säger att det är viktigt att kunna tiokamrater som är en väsentlig bas i matematik. Därefter använder läraren sig av projektorn, när hon går igenom olika uppgifter i matematikboken. Läraren ställer olika frågor till sina elever som hjälper dem att reflektera över sitt svar: "Hur tänker ni då?", "Kan ni beskriva?" och "Vem är tiokompis med fem?"

Efter genomgången får eleverna sätta igång med att arbeta med sin matematikbok själva. Läraren hämtar klossar med olika färger till några elever för att räkna tiokompisar. En del elever vill helst använda laborativt material när de räknar och en annan del vill räkna på fingrarna, medan det finns en del elever som helst vill tänka abstrakt. Läraren går runt, hjälper och förklarar för fyra elever med hjälp av papper och penna och sedan går hon till en annan elev och ger honom en ny bok. Hon påminner även eleverna att tänka på arbetsro i klassrummet. Eleverna räcker upp handen när de vill fråga läraren om något och arbetar vidare i sina böcker, tills de får hjälp av läraren. När lektionen är slut skyndar sig eleverna att plocka i ordning sina saker och göra fint på bordet för det är lunchdags.

Egen reflektion

Individuell tid: Läraren går runt bland eleverna, skriver och förklarar med hjälp av papper och penna för de som har svårt att förstå hur tiokamrater är uppbyggda. *Individuellt innehåll:* Läraren ger en ny bok till en elev som har kommit mycket längre och behöver extra utmaningar i matematik. *Individuellt arbetssätt:* Läraren använder sig av laborativt material, "klossar", under genomgången och när eleverna fick arbeta själva, gav läraren färgade klossar till några elever som hade svårt att räkna tiokamrater, för att underlätta och tydliggöra för dem.

4.1.3 Lärare 1C och 2C

Lärare 1C har en svensklektion som handlar om nutid och dåtid. Läraren läste en text ur svenskaboken och eleverna har fått gissa om texten handlar om nutid eller dåtid. Läraren har en gemensam genomgång om verb, att det finns nutid, dåtid och

framtid. Läraren ger exempel på flera ord så som *springer*, som är nutid, och *sprang*, som är dåtid. Efteråt får eleverna arbeta i boken med samma text men denna gång ska de ändra texten från dåtid till nutid. Det är en text i boken, där de ska fylla i verben på nytt. Fem elever får gå iväg med en annan lärare, eftersom de behöver mer förklaring för att förstå. Läraren går runt till alla elever, för att se om någon behöver hjälp. Hon sitter lite extra vid några elever och förklarar svåra saker i texten. En elev i klassen har inte samma bok som de andra eleverna och hon låter honom sitta vid dator med ett program. De elever som är klara, får jobba med annat som de har kvar och läraren går runt och frågar om det går bra för eleverna. Lektionen avslutas för att det är dags för rast.

Egen reflektion

Individuell tid: Eleven har fått arbeta i sin egen takt med enkla uppgifter. Läraren har även gått runt och suttit extra länge med de elever som behövde extra hjälp. *Individuellt innehåll:* En elev i klassen har inte samma bok som de andra eleverna. Den eleven har fått arbeta med annat material, men med liknande innehåll som de andra eleverna fast på en enklare nivå. *Individuellt arbetssätt:* Läraren låter eleven att sitta vid dator för att få uppgifter på den nivå som han befinner sig. Eleven har fått jobba med enklare texter och bilder.

Lärare 2C börjar dagen med hälsa på eleverna med handskakning när de kommer in till klassen. Klassen har två "guldstjärnor" som brukar gå igenom dagens datum, dagens schema, väder och temperatur. Därefter tar varje elev fram sina två piprensare med pärlor, en dagspiprensare och en månadspiprensare, för att visa hur många ental och tiotal det finns i dagens datum. Läraren ska ha svensklektion med eleverna, där hon har gjort två olika substantivhäften i olika svårighetsgrader som hon delar ut. Eleverna börjar med att hämta sin svenska pärm och ett linjerat papper. Läraren grupperar eleverna två och två, för att de ska kunna diskutera med varandra och komma fram till att skriva tio substantiv på pappret. Läraren använder projektor i sin undervisning och delar ut papper till tre elever som inte klarar av att titta på tavlan. Hon går genom olika substantiv och ordens betydelse med hjälp av bilder och går genom varje uppgift på tavlan och förklarar att substantiv är ett ord som man kan sätta en, ett, eller flera framför.

Läraren säger till eleverna att de ska hjälpa varandra och tänka på rättstavning. Eleverna börjar diskutera, lyssna på varandra och skriva ner sina ord på pappret. När eleverna skriver klart orden, går läraren igenom varje uppgift och rättar elevernas fel. Därefter går varje grupp till tavlan och skriver upp sina ord. Eleverna hjälper varandra och varje elev får skriva fem ord på tavlan. Läraren går runt bland de olika grupperna, rättar och berömmar dem. Hon sitter och hjälper två elever som har svårt att skilja mellan ord som man sätter "en", "ett", eller "flera" framför. Eleverna får bekräftelse av sin lärare när hon säger bra stavat, helt rätt, precis mm. Två datorer är tillgängliga i klassen för de elever som har svårt att skriva för hand. När alla har skrivit klart sina ord på tavlan, börjar läraren tillsammans med eleverna att gå igenom alla ord som står på tavlan, till exempel en ring, ett glas, flera böcker, en glass mm. Lektionen avslutas med att eleverna går på rast.

Egen reflektion

Individuell tid: Läraren sitter med två elever som har svårt att skilja mellan ord som börjar med "en", "ett" eller "flera". Hon går igenom de ord som de har skrivit på sitt papper och visar att ord som börjar med "en/ett" är "singular", medan ordet är

”plural” om det börjar med ”flera”. *Individuellt innehåll*: Läraren har gjort två olika substantivhäften i olika svårighetsgrader. De elever som har det svårt med svenska språket, får olika substantivord med bilder som hjälper att förstå ordens innebörd. En annan del av eleverna får olika substantivord med meningar, för att få extra utmaningar. *Individuellt arbetssätt*: När läraren använder sig av projektorn, delar hon ut papper till tre elever, som inte klarar att titta på tavlan. Dessa elever koncentrerar sig bättre, när de har ett papper framför sig. På det sättet tar läraren hänsyn till de elever som har det jobbigt med att titta länge på tavlan.

4.1.4 Lärare 1D och 2D

Lärare 1D börjar lektionen med att säga god morgon till eleverna. Därefter går hon igenom dagen och varje elev får berätta något som de har gjort under helgen. Läraren berättar för eleverna att de ska ha svensklektion, där de får en uppgift som handlar om landskapsdjur och att skriva faktatexter. Läraren ställer frågan ”Hur gör man faktatexter?”. Eleverna svarar att man skriver det viktigaste om en sak. Eleverna får texten om lodjuret och läraren säger: ”Kom ihåg att stryka under de viktigaste orden/beskrivningarna som ni tycker är viktiga att känna till”. Läraren berättar: ”Ni som vill vara med och göra tankekarta på tavlan, får vara med i det här rummet”, och ”Ni som vill skriva faktatexten själva får sitta i det andra rummet”. Läraren ritade en tankekarta på tavlan, där var och en får säga en viktig sak om djuret som de hittade i texten när de läste. Läraren skriver på tavlan varje gång, när en elev säger något om djuret. När alla elever har sagt något om djuret, får eleverna titta på tankekartan på tavlan och utifrån tankekartan får eleverna lägga orden i meningar och på så sätt göra en egen faktatext om djuret. Läraren går sedan och sätter sig med en elev tills han skriver ett par meningar. Syftet med lektionen är att eleverna ska lära sig att läsa och plocka det viktigaste ur en text för att sedan göra om den. Lektionen avslutas när läraren berättar att de som inte är klara med uppgiften får fortsätta skriva nästa lektion. Tankekartan på tavlan kommer att finnas kvar.

Egen reflektion

Individuell tid: Först gick läraren igenom uppgiften med hela klassen och gjorde tankekartan på tavlan. Sedan gick hon till en elev som behövde extra stöd, medan han gjorde uppgiften. De elever som inte är klara med tankekartan får göra klart sina texter nästa lektion. *Individuellt arbetssätt*: Läraren låter eleverna själva välja om de vill vara med och göra tankekarta eller skriva faktatexten själva.

Lärare 2D börjar lektionen med att läsa en bok som handlar om ”Värsta kompisar”, därefter ställer hon olika frågor till eleverna ”Vem var...?” och ”Vad var han bra på...?” Tillsammans med eleverna börjar läraren återkoppla, reflektera och ställa frågor om läseboken. Läraren undrar om eleverna förstår vad vissa ord betyder. Sedan skriver hon orden på tavlan, förklarar ordens innebörd och ger tydliga exempel, exempelvis ordet ”osams” som betyder att de inte är vänner längre/ de har bråkat. Läraren läser vidare ett stycke och ställer sedan frågor till eleverna om ordens betydelse och vad som händer i sagan. Ordet ”rymden” kommer upp i sagan och läraren frågar eleverna om ordets betydelse. Läraren påminner eleverna om det som de lärde sig när de jobbade med Rymden- solsystemet, att solen är i mitten och Jorden, Mars och andra planeter snurrar runt solen.

När läraren läst klart sagan börjar hon att ha en genomgång om klockan. Hon förklarar vad minut-, tim- och sekundvisare är. Hon repeterar vad en ”hel timme”, ”fem över”, ”fem i” är och sedan börjar klassen med att lära sig om ”halv”. Läraren

visar hur en klocka ser ut, därefter ritar hon en klocka på tavlan och visar att 30 minuter kan förekomma på olika sätt. Hon visar att "två halvor" är en timme, "två kvarter" är en halv timme och "fyra kvarter" är en hel timme. Läraren tar fram en stor klockmatta med tim- och minutvisare som hon lägger på golvet. Hon skriver "halv tre" på tavlan, sedan kommer en elev till mattan och visar det. Var och en av eleverna får komma fram till mattan och visa vad klockan är två gånger och den som inte kan första gången får pröva igen. När alla eleverna har fått komma fram och visat vad klockan är, får varje elev säga ett klockslag och läraren visar med klockan på mattan. Elevens uppgift är att säga om läraren har gjort rätt eller fel. Om läraren gör fel, kommer eleven fram och rättar läraren och visar klockan på ett rätt sätt. Läraren påminner eleverna om att minutvisaren är längre än timvisaren. Hon förklarar extra tydligt med hjälp av en analog klocka för tre elever som är nya i klassen. Efter genomgången får eleverna en stencil som handlar om klockan, där de får klippa och klistra eller rita själva och visa hur mycket klockan är. Lektionen slutar med att eleverna får välja en bok för tystläsning.

Egen reflektion

Individuell tid: Läraren hjälper två elever som har svårt att lära sig "halv timme", där hon låter dem rita klockan på tavlan och därefter visa hur mycket klockan är på klockmattan upp till 3-4 gånger tills de lärt sig rätt. *Individuellt innehåll:* Läraren anpassar språket efter elevernas nivå, där hon ger exempel och förklarar extra tydligt med hjälp av analog klocka för tre elever som är nya i klassen och inte har så mycket kunskap med sig i bagaget. *Individuellt arbets sätt:* Eleverna får olika uppgifter av läraren. Tre elever som har svårt att skriva, klipper minut- och timvisare och klistrar på klockan. Fyra elever ritar och målar uppgifter och sex elever som har kommit längre fram i svenska språket, ritar minut- och timvisare, därefter skriver de olika klockslag själva och hittar på nya uppgifter.

4.2 Intervjuresultat

Studieresultatet kommer att presenteras utifrån intervjufrågorna (se bilaga 3). Vi har tolkat de svar som vi har fått fram av intervjuerna och kommit fram till olika teman som är indelade i olika kategorier. Dessa teman är: *Lärarnas syn på vad begreppet individanpassad undervisning innebär, Så kan individanpassad undervisning gå till och Avvikande syn på individanpassad undervisning.*

4.2.1 Lärarnas syn på vad begreppet individanpassad undervisning innebär

Samtliga lärare är överens om att individanpassad undervisning innebär att möta eleven där han/hon befinner sig i sin utveckling och presentera ett ämne på flera olika sätt. Det innebär också att se till alla elevers olika behov genom att använda olika hjälpmedel och material i undervisningen. Alla är även överens om att individanpassad undervisning är att man som lärare både anpassar sina undervisningsmetoder och tillvägagångssätten till elevens kunskapsnivå. Undervisningen ska vara planerad och formad efter elevens behov och förutsättningar, dessutom ska kraven på eleven i fråga vara rimliga. När en lektion anses vara individanpassad, måste målet och syftet med undervisningen vara lika för eleverna i klassen, men vägen till målet kan och behöver många gånger se olika ut. Lärarna talar även om att en del elever behöver mer tid på sig än andra för en och samma uppgift, och det är något som man ska ta hänsyn till.

4.2.2 Så kan individanpassad undervisning gå till

Utifrån det material som vi har fått fram av intervjuerna, har vi kommit fram till sex gemensamma kategorier som möjliggör individanpassad undervisning enligt lärarna i både skolorna. Dessa sex kategorier är ämne, hastighetsindividualisering, innehållsindividualisering, material och inlärningsstilar. Lärarnas svar kommer att redovisas under varje kategori.

4.2.2.1 Ämne

När det gäller ämne så anser samtliga lärare att det beror mycket på vilket ämne det handlar om. I vissa ämnen är det lättare att individanpassa än andra. Fyra av lärarna anser att i matematik är det lättare att individanpassa, eftersom det är lättare att använda flera olika metoder, mer konkret och plockmaterial. I svenskan tycker de fyra lärarna att det blir mer traditionell undervisning, där eleverna får läsa och skriva.

Det är alltid lätt att individanpassa i matematik där man har helklassdiskussioner [...] Jag använder mig av laborativ och konkret material och vi diskuterar, resonerar, jobbar med problemlösning [...] Det är klart att jag kan få med olika lärstilar. (Lärare 1C).

De andra fyra lärarna betonar att det inte alltid är så lätt att individanpassa i matematik och tycker att det är lättare i svenska. I svenskan kan man lättare göra enklare uppgifter än i matematik. I NO och SO blir det att man jobbar mycket mer med helklassdiskussioner, där man får ta hänsyn till de elever man har. För det är inte lika lätt att arbeta på flera olika nivåer i Matematik, NO och SO. Till exempel i NO/ SO är det den boken som man har och man får antingen försöka gör om uppgifterna eller så får man lägga mycket tid på det man gör så att det passar alla.

När jag jobbar i svenska till exempel, så brukar jag göra genomgångar och vi brukar prata och diskutera sedan brukar jag göra arbetshäften, ganska lätta frågor i början och ganska svåra frågor i slutet [...] om jag tar läseboken till exempel som jag har så har eleverna den i olika nivåer, en A bok och en B [...]. Eleverna får en bok beroende på hur bra de läser. Eleverna läser och får svara på olika läsförståelse frågor på böckerna om de har A-boken eller B-boken, men det är ändå samma kärninnehåll i boken. Då har alla samma material fast på olika nivåer. (Lärare 2C).

4.2.2.2 Hastighetsindividualisering

Samtliga lärare anger att alla elever får olika mycket tid till att jobba färdigt med skolarbetet eller i sina läroböcker och en del elever behöver ha längre tid på sig än andra. En lärare talar om att hon ändå brukar sätta en tidsgräns för att eleven inte ska hamna alltför mycket efter och samtidigt prestera något. En annan lärare säger att alla elever får samma uppgifter, men det finns en del elever som bara orkar koncentrera sig en liten stund, och eftersom de inte orkar så måste man utöka tiden lite vart efter för att de ska lära sig att orka.

Man kan inte ställa samma krav på alla, för en del elever är färdiga och har jätte mycket tålamod och orkar koncentrera sig på uppgiften. Därför är det viktigt att variera tiden för olika elever. (Lärare 1A)

Fem av lärarna uppmärksammar att när man har genomgångar, kommer inte alla att förstå samtidigt och man märker att vissa förstår direkt och går och sätter sig med sin uppgift. De som inte förstår, jobbar lärarna vidare med och dessa elever får praktiska övningar.

Jag sitter med någon här i klassen eller ute med en elev som får extra tider [...] Det blir ibland att de barn som har svårast behöver mest tid. (Lärare 2B)

Fyra av åtta lärare säger att vissa barn behöver mycket mera tid och det är inte säkert att man som klasslärare kan ge den tiden som dem svagaste behöver. Det kan däremot en speciallärare eller en svenska som andra språk lärare göra. En annan lärare anger att det inte är säkert att en elev som är stark i svenska också är stark i matte. Hon försöker se eleven som behöver mer individuell tid i de olika delarna

En tjej som Lisa till exempel hon är duktig i svenska, duktig att läsa och duktig på läsförståelse. Sedan när vi kommer till matte så är den ganska tungt för henne, då måste jag ge henne mer individuell tid i mattem för att försöka höja henne i matematiken. (Lärare 2C)

4.2.2.3 Innehållsindividualisering

Samtliga lärare talar om att när man individanpassar undervisningen med hänsyn till innehållet, gäller det att ge olika instruktioner i en och samma lektion till eleverna och att göra olika typer av uppgifter beroende på vilken nivå eleverna befinner sig kunskapsmässigt och jobba utifrån sin egen förmåga.

Ett exempel är bokstavsljudet som jag introducerar i början på varje vecka och det har varit väldigt olika varierande innehåll, dels för att det inte ska bli tråkigt för då tappar barnen intresset men också med hänsyn till att man lär sig på olika sätt och få det sätt som man lär sig bäst på. (Lärare 1A)

Sex av åtta lärare anger att de jobbar mest innehållsmässigt när de individanpassar. Man gör oftast annat material eller så gör man om samma text fast på olika nivåer. Det gäller att låta eleverna ha olika böcker som de kan följa och jobba med fast på olika nivåer, så att eleverna jobbar med den nivå där de befinner sig.

Kalle måste alltid ha många bilder och enkla små texter medan han jobbar för att det är då han når bäst resultat och lär sig bäst, medan Lisa klarar av att jobba med längre och svårare texter och inte alls är i behov av bilder alla gånger. (Lärare 2D)

Fyra av lärarna betonar att det är viktigt att ha olika typer av genomgångar i klassrummet och att planera olika material för varje individ. Lärarna tar även bort vissa arbetsuppgifter, för de vet att alla inte klarar av dem, och istället väljer ut det de själva tycker är viktigast för eleverna. De påpekar även att den elev som behöver mycket tid på sig och som har det ganska jobbigt, svårt och tufft med svenska språket, behöver inte göra alla frågor.

Ibland kan det vara att eleverna jobbar i samma matematikbok men att till en elev så stryker jag vissa sidor, för då behöver han eller hon inte göra allt. Medan en annan elev kanske behöver göra alla sidor [...]. (Lärare 1D)

En lärare talar om att de inte har så stor skillnad i innehållet bland eleverna. Ibland känns det även att vissa uppgifter är svåra och de går inte att göra på olika sätt, däremot får de ta olika lång tid.

4.2.2.4 Material

Utifrån de svar som vi har fått av samtliga lärare kan vi se två olika typer av material när det gäller individanpassad undervisning. Det ena delen handlar om material som utgår från var eleven befinner sig i sin kunskapsnivå och den andra delen handlar om laborativt material. När det handlar om material som utgår från var eleven befinner sig, gäller det att hitta material som är uppbyggda där elever kan jobba utifrån

samma uppgift, men på olika svårighetsgrader. Utgångspunkten ligger i att eleverna kan jobba utifrån den nivån de befinner sig.

Det gäller att hitta ett material om man vill ha exempelvis en bok som bas, där gäller det att låta barnen att ha olika böcker som kan följa och jobba med samma saker fast på olika nivå. (Lärare 2B)

Man gör material till de här som har lite svårare och även de som har väldigt lätt man individanpassar på ett annat sätt [...]. (Lärare 1B)

När det gäller konkret material, anger sex av åtta lärare att en del elever behöver använda sig mycket praktiskt material och en del kan tänka abstrakt. Vissa elever går från det konkreta tänkande till det abstrakta tänkande för de vill inte använda konkret material alla gånger. Två av lärarna hävdar att man ska försöka att inte låta eleverna hela tiden sitta rakt upp och ner på sin stol och läsa, utan man ska försöka ta in konkret material. Som lärare är det angeläget att man lägger fram det konkreta materialet för att synliggöra det för eleverna och visa att det underlättar när man jobbar med ett visst ämne, vilket man känner att man inte ska tvinga på någon.

Det gäller att ha olika typer av praktiska material som gör att det blir lite roligare när man jobbar. Ibland får man plocka fram ett spel för att synliggöra. Det finns de som tycker att det är tråkigt, men mycket roligare om man gör på ett lekfullt sätt. (Lärare 2A)

Fyra av lärarna säger att man får själv plocka ett material för man kan inte tro att det finns material som är helt komplett/färdigt. De försöker exempelvis när de har ett tema att se vad som finns i de läromedlen som de har. Sedan kompletterar lärarna med material från andra läromedel eller så kompletterar de med lekar, filmer och musik

Nu är det mycket material som vi köper från LGR 11, någonstans där så måste man lita på läromedlet som SO och NO. De är jättefina böcker och finns många färdiga uppgifter, tester, experiment att följa direkt ur boken, men ibland så känner jag om jag följer varje punkt, då blir det för svårt. Då måste jag tänka om och lägga till något eget tillverkat material så att det bli tydligare för alla elever. (Lärare 2C)

Samtliga lärare talar om vikten av att använda bilder i undervisningen, för de tycker att det man ser kommer man alltid bättre ihåg.

Vi använder jättemycket bilder speciellt för barn som inte har svenska språket som hjälper till att tydliggöra och förklara (Lärare 2A)

När vi går igenom dagen till exempel och vad vi ska göra så pratar vi om det, men vi sätter också upp bilder/kort för att man ska kunna se och barnen ska kunna själva gå tillbaka och titta på tavlan på vad det är som vi ska göra idag. Även fast jag inte kan läsa så kan jag titta på kort och se. (Lärare 1A)

4.2.2.5 Inlärningsstilar

När det gäller inlärningsstilar pekar fem av lärarna på vikten av att använda sig av olika inlärningsstilar i undervisningen. Lärarna talar om att alla elever har olika möjligheter, förutsättningar och kunskaper med sig i bagaget, just därför använder de olika lärstilar och provar sig fram tills de märker att eleven börjar ta till sig kunskapen och utvecklas. Det är viktigt att vara medveten om att det man ser, gör och prövar kommer man alltid ihåg, jämfört med något som man bara har läst om.

Vi använder oss av projektor till exempel som är jättebra för många barn som tittar där. Medan många barn inte klarar av att titta där. De måste ha papper framför sig [...] Det är också en del av lärstilar, där man behöver olika sätt för att kunna ta till sig informationen [...] Det är också att man tar hänsyn till att man lär sig på olika sätt. (Lärare 2C)

Fyra av åtta lärare pekar på utemiljöns betydelse för elevernas lärande, eftersom eleverna får de olika lärstilarna som kinestetiska, auditiva och visuella i naturen. Eleverna får inte bara kunskaper i naturen utan får de också öka sitt ordförråd.

Tre av lärarna hävdar att det är spännande att arbeta utifrån olika inlärningsstilar och se hur eleverna tar till sig en uppgift utifrån olika inlärningsstilarna. Man märker att en del elever tycker att det är jobbigt att skriva och tappar lusten så fort de vet att de ska få skriva. Dessa elever är verbala och tycker om att diskutera, prata och säga sina åsikter. När klassen har helklassdiskussion/halvklassdiskussion blir dessa elever aktiva, eftersom det är deras lärstil. Därför tycker lärarna att det är viktigt att variera undervisningen.

Jag vill inte att de bara skriver utan många uppgifter går ut på att rita och skriva, för att få det bildliga. Lärstilar tycker jag är att göra olika saker i undervisningen, att man diskuterar, läser, tittar på film, lyssna på andra som pratar, att man får jobba enskild/pararbete/grupparbete [...]. (Lärare 2D)

Samtliga lärare anser att det är betydelsefullt att använda sig av olika lärstilar, för att lärare får störst chans att få så många elever som möjligt med i undervisningen. Lärarna tycker att det inte handlar om att bara att läsa, skriva och räkna själv i en bok. Man lär sig inte själv utan det är mycket mer genom att känna, se, höra, diskutera, reflektera, och resonera för att komma fram till olika lösningar tillsammans.

Jag försöker få till att eleverna får höra, se och känna på hur man till exempel jobbar med en bokstav [...] eleverna får in olika lärstilar, där får de in höra, se, känna och hur de kan jobba på bokstav på olika sätt. (Lärare 1B)

I matematik gör vi mycket praktiskt där eleverna får laborera och använda händerna/känslan och ta i materialet i NO blir det också mer att man använder olika lärstilar, vi tittar på film, man kan lyssna, då får man både titta och lyssna på samma gång samtidigt. (Lärare 1D)

Fyra av åtta lärare framhäver vikten av att använda olika medier för att få så många olika sätt som möjligt där eleverna får höra och se i undervisningen. Det kan vara datorer, Ipad och TV till exempel.

Jag tänker på olika lästilar när jag undervisar. I vårt arbetslag så har vi barn med hörselnedsättning vilket gör att det visuella har varit viktigt. (Lärare 1A)

Vi använder oss av flod heter det som är en media center [...]. (Lärare 1C)

4.2.3 Avvikande syn på individanpassad undervisning

Samtliga lärare tydliggör i intervju svaren två faktorer som anses vara ett hinder för att kunna individanpassa undervisningen. Dessa faktorer är enligt lärarna brist på resurs/material och tid som vi kommer att presentera nedan.

4.2.3.1 Brist på resurs/material

Samtliga lärare säger att det är svårt att individanpassa när det inte finns tillräckligt med material som de skulle önska i alla ämnen. Två av lärarna anser att det är svårt att individanpassa, för de har inte det materialet som de skulle behöva till olika lärstilar. Samtliga lärare tycker att det är svårt att individanpassa när de har 25 - 28 elever i klassen och speciellt när det inte finns tillräckligt många lokaler att använda vid behov. Tre av åtta lärare anger att det även är svårt när det är två lärare i

klassrummet, där det blir en person på 14 elever, men det finns också två-tre elever i klassen som behöver extra hjälp och behöver en personal som hjälper dem hela tiden.

Det är att man gör annat material till eleverna. Eftersom vi inte har tillräckligt med material för att använda i undervisningen [...] det kanske beror också på hur många barn man har då det blir 28 barn med 28 olika arbetssätt. (Lärare 1D)

4.2.3.2 Tid

Samtliga lärare uppmärksammar att det är svårt och omöjligt att få med alla inlärningsstilar i allting man gör på den knappa tiden som man har. De påpekar att man inte hinner med allt och ibland väljer man bort vissa saker, för man hinner inte bearbeta allting så mycket som man ville göra. Sex av åtta lärare säger att det är svårt att individanpassa till 100 %, det känns omöjligt nästan för att man har 25-28 elever och om de skulle individanpassa utifrån behovet, förutsättningar och intresse, då skulle man få göra 25-28 olika uppgifter.

Det är viktigt att man tar in olika lärstilar men så är det att ibland räcker inte tiden. [...] Svårt att individanpassa på grund av brist på material. (Lärare 1D)

Jag tror att alla lärare har dåligt samvete över och att inte ha tillräckligt tid med att individanpassa så mycket som man vill. Jag har 25 elever och alla har sina behov [...] Det är inte så lätt att individanpassa för att man är själv med 25 elever. Att få eleverna jobba självständigt så att jag kan ta en i taget och sätta oss utanför klassrummet, för att läsa lite extra eller att gå igenom matematik lite extra för jag behöver finnas för alla 25. Det är dåligt samvete, inte mycket mer som man kan göra. (Lärare 2B)

Fem av åtta lärare tycker att det är svårt när man har 25-28 elever och att alla får lika mycket plats och utrymme och kunna hitta vad som är bäst för dem.

Det spelar ingen roll om vi är två i klassrummet så hinns det inte med om man har de som ligger så långt bakåt. Man får göra det bästa av situationen och då välja ut vad man själv tycker är det viktigaste att de lär sig. (Lärare 1C)

4.2.4 Sammanfattning

Utifrån observationerna har vi fått en uppfattning om hur samtliga lärarna arbetar utifrån en individanpassad undervisning. Lärarna varierade och använde sig av olika lärstilar i undervisningen på olika sätt och omfattning. Enligt observationerna kan vi se att en del lärare individanpassar sin undervisning i större utsträckning än de andra lärarna. Genom intervjuerna har vi tagit del av lärarnas syn, tankar och erfarenheter kring individanpassning i klassrummet. Lärarna betonar om hur viktigt det är att utgå från elevernas olikheter. Det gemensamma resultatet från observationerna och intervjuerna vi har kommit fram till, är att det inte är så lätt att individanpassa undervisningen på grund av tidbrist och brist på resurser.

5. Resultatanalys och Diskussion

5.1 Metoddiskussion

Studiens resultat grundas på observationer och intervjuer i två olika skolor. Resultatet baseras på åtta semistrukturerade intervjuer med lärare som arbetar i förskoleklassen och lågstadiet (F-3). De metoder som användes i studien anser vi var lämpade för att vi fick fram det underlag som önskades och behövdes till studiens frågeställningar och syfte. Intervjumetoden valde vi för att vi var intresserat av att ta

reda på lärarnas upplevelser, syn och tankar. Individanpassad undervisning har olika betydelser för olika lärare, vilket vi anser att vi har fått fram genom den kvalitativa undersökningen. Intervjuerna kompletterades med observationer för att vi skulle få så brett underlag som möjligt till vår studie och det ansågs även öka tillförlitligheten i vår studie (Denscombe, 2009). Observationerna hjälpte oss att se detaljer som vi annars kunde ha missat om vi enbart hade valt att använda oss av intervjuerna. Observationerna gav oss en djupare förståelse, kunskap och en helhetsbild av vår undersökning. Resultatet av observationerna blev lätt och konkret att förstå, vilket gjorde materialet till ett stabilt underlag för ett fortsatt tolkning och resonemang (Stukát, 2011).

Syftet med användning av bandspelare var att få ett bredare underlag till våra intervjuer, den gav oss även en ökad tillförlitlighet och en stor chans att inte missa relevant information. En nackdel med att använda bandspelaren var att det störde några lärare i början av intervjun, men vi märkte att de blev avslappnad efter en liten stund. Vi ansåg även att fördelarna var mer än nackdelar med att använda bandspelare. Fördelarna var att vi kunde gå tillbaka och citera den intervjuade bokstavigt, vilket även Denscombe (2009) skriver om dessa fördelar och nackdelar av att använda bandspelare som redskap. Vi hade redan i förväg skickat missivbrev (se bilaga 1) till lärarna och informerat dem om att vi skulle vilja använda oss av bandspelare. Lärarna var väl förberedda innan intervjun, då de hade fått informationen om studiens innehåll och syfte. Det som vi upplevde som svårighet var transkribering av resultaten, då det tog mycket tid att transkribera och analysera resultatet efteråt, även Denscombe (2009) menar det.

5.2 Resultatanalys och resultatdiskussion

Bland det resultat som vi fick fram av observationer och intervjuer, väljer vi att lyfta fram några teman för att analysera och diskutera nedan. Dessa teman är *lärarnas syn på individanpassad undervisning, tidsindividualisering, innehållsindividualisering och hinder för individanpassad undervisning*.

En av studiens mest centrala frågor handlar om lärarnas syn på individanpassad undervisning. Resultatet visar att samtliga lärare har samma uppfattning om vad begreppet individanpassad undervisning innebär. Lärarna menar att individualisering förekommer i olika former och omfattningar. Enligt intervjuerna möter de eleven där han/hon befinner sig i sin utveckling och ser till alla elevers olika behov genom att anpassa sina undervisningsmetoder. Detta bekräftas också av Vinterek (2006) att individualisering kan förekomma av olika slag och kan gälla såväl omfång, arbetstempo, material, innehåll och metod. Lärarna anger att när en lektion anses vara individanpassad, så måste målet och syftet med undervisningen vara lika för alla elever i klassen, vilket även Maltén (2003) påpekar att lärare ska ha klara mål med sin undervisning. Vägen till målet behöver inte se lika ut för alla elever, vilket även framgår tydligt i Lgr11 (Utbildningsdepartementet, 2011) att hänsyn ska tas till elevernas olika behov och förutsättningar. Enligt Lgr11 finns det olika vägar för eleverna att uppnå ett mål och skolan har ett ansvar för de elever som har svårigheter att uppnå målen i undervisningen. Därför kan undervisningen aldrig se ut lika för alla elever. Det framkom även i observationerna att några lärare individanpassar undervisningen, men det har skett olika mycket och på olika sätt. En del lärare har dock koncentrerat sig mycket mer på de svagaste eleverna, för att tiden inte räcker till för läraren att sitta enskilt med var och en av eleverna.

De här som jag tänker mer individanpassa det är de som har otroligt svårt [...] det blir så himla mycket mer att man måste ta ut de från klassrummet för att få lugn och ro kring sig för det funkar inte att ha 26 stycken runt omkring sig. (Lärare 1C)

Det resultat som vi fick fram av intervjuerna är att samtliga lärare individanpassar undervisningen, men om vi tittar lite djupare på resultaten av observationerna kan vi se att tre av åtta lärare individanpassar sin undervisning mer än de andra lärarna. En del lärare har koncentrerat sig mycket på *individuell tid, innehåll och arbetssätt*. Även Stensmo (2008) skriver om vikten av dessa tre viktiga aspekter i en individanpassad undervisning. *Individuell tid* handlar om den tid som eleven behöver arbeta med en uppgift, vilken framkom i våra intervjuer och i de flesta observationerna. *Individuellt innehåll* innebär att eleven får arbeta med uppgifter utifrån sina intressen och behov. I observationerna har det visat sig att en del lärare anpassat undervisningen utifrån individuellt innehåll och i intervjuerna anger de flesta lärarna att de har svårt att uppfylla anpassning av innehållet till 100 % på grund av tidsbrist och att antalet elever är för stort. *Individuellt arbetssätt* som betyder att elever lär sig på olika sätt, samtliga lärare lyfter upp vikten av att använda sig av olika lärtilar i undervisningen. Det framkom även i observationerna att de flesta lärare använder sig av olika lärtilar för att anpassa undervisningsinnehållet för eleverna. Lärare 1C och 2C anger att det kan vara att eleverna, som har svårt att skriva på papper, istället får använda sig av datorn. Detta underlättar för eleven att öka motivationen och koncentrationen vid skrivandet, vilket också Maltén (2003) skriver att det är viktigt att använda dator som ett hjälpmedel i undervisningen. Dunn, Dunn och Treffinger (1995) anser att elever blir motiverade när de själva tycker att det de sysslar med är intressant och Boström och Wallenberg (1997) anger att när eleverna får vara med och påverka sitt eget lärande, skapas såväl arbetsglädje som motivation.

Resultatet av intervjuerna visade att samtliga lärare i båda skolorna påpekar att det vanligaste sättet som lärarna anger i intervjuerna för att individanpassa undervisningen är tidsindividualisering. Eleverna får jobba i sin egen takt med samma innehåll, eftersom de lär sig på olika sätt och att en del elever behöver mer tid på sig än andra för att göra en uppgift. Detta visade sig också i Vintereks (2006) studie att hastighetsindividualisering är det mest dominerande sättet att försöka anpassa undervisningen till varje enskild elev. I de flesta av lärarnas undervisning har vi sett att de individanpassar undervisningen med hänsyn till tidsindividualisering, där eleverna har fått olika tider på sig för att arbeta med samma uppgift. Det som vi har tolkat i de flesta av lärarnas undervisning är att de individanpassar undervisningen utifrån de möjligheter som eleverna har. Varje enskild elev har lärt sig på den nivån som han/hon befinner sig i utvecklingen men i olika tider, vilket även Lindkvist (2003) lyfter upp i sin studie att eleverna ska arbeta i sin egen takt men med samma innehåll.

Innehållsindividualisering är även en vanligt förekommande form av att individanpassa undervisningen enligt intervjuerna, då lärarna för det mesta väljer att stryka över vissa saker för vissa elever, eftersom lärarna vet att dessa elever inte klarar av alla delar i uppgiften. Resultatet av observationerna visar att några lärare har tagit hänsyn till elevernas olika nivåer och behov, där lärarna anpassar uppgifterna och materialet i olika nivåer. Dessa lärare uppmärksammar att det är viktigt att eleverna får arbeta med uppgifter som är anpassade efter deras behov och nivå för att främja elevernas lärande. Detta visar även Vintereks (2006) forskning, att innehållsindividualisering är ett sätt att finna ett innehåll som motsvarar den enskilda elevens behov av kunskap eller att innehållet motsvarar elevens intressen.

Även Boström och Svantesson (2007) bekräftar att om varje elev får jobba på det sätt som passar just henne eller honom allra bäst, kommer eleven att lyckas bättre i lärandet. Det som har framkommit i både observationer och intervjuer är att lärarna använder sig av olika inlärningsstilar och varierar undervisningen för alla elever, men att det är några lärare som individanpassar undervisning med hänsyn till olika inlärningsstilar efter den enskilda elevens behov. Fler än hälften av lärarna ställde olika frågor under lektionens genomgångar, där eleverna fick reflektera, diskutera och resonera. Detta skriver även Maltén (2003) om, det vill säga vikten av lärarnas frågeställningar under lektionstid, som bidrar till att stimulera eleven till att reflektera, ifrågasätta, analysera och pröva.

Det gemensamma hindret att individanpassa undervisningen för de flesta lärarna i skola 1 och 2, är tidsbristen som medför att lärarna inte har tillräckligt tid och resurser, för att kunna anpassa undervisningen efter varje enskild elev på det sättet som lärarna önskar. Med tanke på att lärarna har 25-28 elever i klassen är det mycket annat som de fokuserar på än att bara planera 25-28 olika uppgifter, då läraren även måste lösa konflikter, planera sitt schema, utvecklingssamtal, reflektion m.m. Sandell (2004) skriver att det är omöjligt för en lärare med en klass med 25-30 elever, som har olika intressen, inlärningsstilar, svårigheter och möjligheter att planera uppgifter som är utmanande och spännande. Det kan kännas som "mission impossible". Samtliga lärare anger att det är svårt att få med alla lärstilar i allting man gör på den knappa tiden som man har. Det som vi har sett i lärarnas undervisning, har varit att det är svårt för lärarna att hinna hjälpa var och en av eleverna under lektionens gång. Det kan vara att läraren måste gå iväg under lektionen, för att till exempel kopiera ett papper. Genom observationerna har vi också sett och tolkat att mer än hälften av lärarna har lagt mer fokus på en del elever, som behöver mer hjälp för att uppnå målen. De elever som klarar sig själva, har fått arbeta klart med uppgiften på egen hand och väntat tills läraren kan komma och hjälpa dem. Bolander och Boström (2008) skriver att en del elever är i behov av att få noggranna instruktioner och behöver struktur för att kunna lösa olika uppgifter, medan för andra är det tvärtom.

5.3 Slutsatser

I vår studie har det visat sig att tiden är ett hinder för att kunna individanpassa undervisningen utifrån elevernas behov, intresse och förutsättningar. De flesta lärarna har en klass på 25-28 elever och tiden räcker inte till att planera 25-28 olika uppgifter med hänsyn till elevernas olikheter och nivåer. Sandell (2004) betonar också att en av de svåraste uppgifterna som läraren har, är att motivera varje enskild elev att tänka, utveckla och lära utifrån sina egna behov och förutsättningar samt att arbeta utifrån varje individ där just han/hon befinner sig. Av det underlag som vi har fått fram av vår studie, kan vi se att det är svårt för lärarna att individanpassa undervisningen. En del lärare individanpassar, men på olika sätt, beroende på den tid och resurs som de har tillgång till. Lärarna är medvetna om att det står skrivet i Lgr11 (Utbildningsdepartementet, 2011), att undervisningen ska anpassas efter elevernas olikheter. Lärarna anger att det är viktigt att eleven får lära sig på det sättet som han/hon lär sig bäst på, men oftast individanpassar de utifrån det material de har utifrån olika lärstilar och den tid som de får över till planering. Det som vi fick fram av lärarna är att hastighetsindividualisering är det vanligaste sättet att individanpassa, där eleverna får arbeta i den takt som de hinner och behöver för att utföra sina uppgifter. Några lärare brukar göra egna material till de elever som behöver, och oftast väljer de bort vissa sidor i böckerna/stenciler och anpassar på det sätt som utgår utifrån elevernas olika nivåer.

Den slutsats som vi har kommit fram till är att lärarna har alltför många elever och för lite tid för att kunna individanpassa på det sättet som de önskar kunna göra. Av intervjuerna har vi fått möjlighet att se på lärarnas olika uppfattningar och tankar och därmed fått en ökad förståelse för hur en individanpassad undervisning ska gå till. Av de observationer som genomfördes har vi sett att lärarna alltid individualiserar sin undervisning på något sätt. De har då använt sig av olika inlärningsstilar, men det är några som individanpassar undervisningen efter det enskilda behovet. Vi har fått förståelse för att det är svårt som lärare att hinna med allt under dagen, när det finns mycket annat omkring, exempelvis att hinna med att planera, reflektera, samtala med föräldrar, vara rastvakt, ha möte med annan personal m.m.

5.4 Nya forskningsfrågor

Vi anser att ämnet individanpassad undervisning är ett intressant område. Under tiden som vi genomförde vår studie, har det väckts ett intresse kring individanpassad undervisning ur elevernas synpunkt och perspektiv. Det skulle vara intressant att ta reda på vilken syn eleverna har på individanpassad undervisning. Vad är det som eleverna skulle vilja att lärare tar hänsyn till? När, var och hur koncentrerar sig eleverna bäst? Kan det vara möblering, belysning eller andra faktorer som påverkar elevernas lärande?

Det skulle också vara spännande att ta reda på vad eleverna känner, när de får olika uppgifter som är anpassade till deras nivå. Det är även intressant att undersöka om eleverna har fått lära sig att reflektera över sitt eget lärande, att de kan påverka sitt lärande och om eleverna får det stöd som de behöver under lektionstiden.

5.5 Pedagogisk relevans

Denna undersökning visar på att det är viktigt att individanpassa undervisningen med hänsyn på elevernas olikheter. Alla elever lär sig olika och har olika kunskaper och bakgrund i bagaget. Det är viktigt för alla lärare att utgå från elevernas kunskapsnivå. I Lgr 11 (2011) framgår det tydligt att lärare skall individualisera undervisningen efter elevernas olika behov, intressen och förutsättningar. Det är också viktigt för lärarna att utgå från det som står i läroplanen, som är en viktig del i elevernas lärande.

Referenslista

- Bjørndal, C.R.P. (2005). *Det värderande ögat. Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber.
- Bolander, I. & Boström, L. (2008). *Lärstilar & läsning*. Jönköping: Brain Books
- Boström, L. (1998). *Från undervisning till lärande*. Jönköping: Brain Books
- Boström, L. (2004). *Lärande och metod*. Jönköping: Jönköping University Press
- Boström, L & Svantesson, I. (2007). *Så arbetar du med lärstilar*. Jönköping: Brain Books
- Boström, L & Wallenberg, H. (1997). *Inläring på elevernas villkor*. Jönköping: Brain Books
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken - för småskaliga projekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Dunn, R; Dunn, K & Treffinger, D. (1995). *Alla barn är begåvade på sitt sätt*. Jönköping: Brain Books
- Lindkvist, M. (2003). *Individualisering - att kliva ur och vara i gemenskap*. (Licentiatavhandling) Linköpings Universitet.
- Maltén, A. (2003). *Att undervisa*. Lund: Studentlitteratur
- Sandell, M. (2004). *Lära sig kan alla – men inte på samma sätt och samma dag*. Stockholm: Gothia.
- Stensmo, C. (2008). *Ledarskap i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.
- Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Utbildningsdepartementet. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr11*. Stockholm: Fritzes.
- Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*. Vetenskapsrådets rapportserie 2011:01. Stockholm.
- Vinterek, M. (2006). *Individualisering i ett skolsammanhang*. Stockholm: Liber.

Bilaga 1

Missivbrev

Hej!

Under vår termin kommer vi att skriva examensarbete på grundnivå inom kunskapsområdet pedagogik. Vårt examensarbete handlar om individanpassad undervisning: Vilka arbetssätt använder lärare i sin undervisning? Syftet med arbetet är att ta reda på hur lärare arbetar med individanpassad undervisning i klassrummet och ta del av lärarnas syn, åsikter och tankar kring individanpassad undervisning.

Vi kommer att genomföra undersökningar i form av intervju och observationer i olika årskurser på lågstadiet. Vi önskar att få spela in intervjuerna därför vill vi be er om tillstånd att använda bandspelare. Intervjuen kommer att ta cirka 30 minuter och det är frivilligt att vara med och delta. Vid deltagande är det frivilligt att avbryta intervjun när som helst. Anledningen till att vi vill spela in intervjuerna är för att dels underlättar det för oss att få ett bra underlag till vår studie och dels säkerhetsställer bearbetning av materialet som vi får fram från intervjuerna. Det materail som vi får fram av intervjuerna och observationerna kommer enbart att ses av oss, därefter kommer all material att tas bort efter genomförandet.

Med vänliga hälsningar

Lana Elyas
Natasha Hanna

Bilaga 2

Brev till föräldrar

Hej alla föräldrar!

Vi är två lärarstuderande som läser sista terminen på lärarprogrammet på Mälardalens högskola. Under denna termin kommer vi att skriva vårt examensarbete. Arbetet handlar om individanpassad undervisning, vilka arbetssätt lärare använder i sin undervisning.

Under fyra veckors tid har vi verksamhetsförlagda utbildning i ditt barns skola. Där kommer vi att observera lärarens undervisning, för att få den material som behövs till examensarbetet. Inga namn på elever eller deltagarna, skola eller klass kommer att nämnas, utan barnen nämns som pojke eller flicka.

Vi undrar om vi får ert tillstånd att involvera ditt barn i våra observationer?

Ja _____

Nej _____

Med vänliga hälsningar

Lana Elyas
Natasha Hanna

Bilaga 3

Intervjufrågor

1. Vad innebär individanpassad undervisning för dig?
2. Beskriv ditt arbetssätt när det gäller individanpassad undervisning?
3. Vilka olika lärstilar använder du dig av i din undervisning?
4. Kan du berätta några exempel från dina undervisningstillfällen där eleverna fått arbeta med något område där olika inlärningsstilar involveras?
5. Hur ser ditt arbete i undervisningen ut med hänsyn till elevernas olika inlärningsätt?
6. Individualiserar du din undervisning med hänsyn till individuell tid, individuellt innehåll och individuellt arbetssätt?

Bilaga 4

Loggbok	
Händelser	Reflektioner

Bilaga 5

Arbetets fördelning

Vi började först tillsammans med att läsa den obligatoriska litteraturen i kursen, för att få en bättre förståelse över hur man kan gå tillväga och börja skriva. För att få mer inspiration började vi tillsammans att söka i DiVA databas, där fann vi tidigare forskningar och examensarbeten som gav oss en bättre förståelse över vårt ämne. Databaser som vi sökte på avhandlingar var ERIC, DiVA, Google scholar och LIBRIS. Vi sökte efter ord som handlade om individualisering, individanpassad undervisning, lärarens arbetssätt, lärstilar och vi sökte på första källor på engelska med sökord individualization, individualization of education och individual*. Syftet med dessa sökningar var att inte vara begränsat och för att få flera studier om vårt forskningsområde. Därefter sökte vi gemensamt efter den litteratur som handlade om vårt arbete.

Vi la upp en plan för vilka delar som skulle skrivas under olika veckorna och vad var och en av oss skulle göra. Litteraturen delade vi upp, var och en läste för sig och sammanfattade de intressanta delarna som var relevant för studien. Vi valde att skriva arbetet tillsammans och ibland delade vi upp vissa delar som var och en kunde skriva själv hemma. Observationerna analyserades enskilt, eftersom vi ansåg att det var svårt att analysera den andras observation, som man inte har upplevt. Intervjuerna transkriberades enskilt, därefter kategoriserade vi intervjuerna tillsammans i tre olika teman, där vi skrev ut materialet och markerade temana med hjälp av tre olika färger. Vi klippte ut olika kategorier ur texten och satte upp på väggen för att kunna tydligt se de gemensamma kategorierna under olika temana. Efter genomfört arbete satt vi tillsammans och läste igenom texten för att kunna se om det finns rödtråd och gjorde de ändringar som behövdes.